

TEORİDEN PRATİĞE MUHASEBE MESLEĞİ: EĞİTİMDEKİ ETİK İLKELERİN STAJ SÜRECİNDEKİ YANSIMALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Dr. Öğr. Üyesi Berin DİKGÖZ**

Araştırma Makalesi/Research Article

Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi
Mart 2026, 28(1), 1-20

ÖZ

Muhasebe eğitimi, teknik bilgi aktarımının yanı sıra mesleki değerlerin kazandırılmasını amaçlayan bütüncül bir süreçtir. Çalışmada muhasebe öğrencilerinin zorunlu staj süreçlerinde gözlemledikleri mesleki uygulamaları ve meslek etiğine dair algılarını nitel bir yaklaşımla analiz edilmektedir. Odak grup görüşmesi yöntemiyle elde edilen veriler, tematik analiz tekniğiyle analiz edilmiştir. Bulgular muhasebe uygulamalarının teoriyle uyumu, meslek etiği ilkelerinin sahadaki karşılığı ve eğitim ile mesleki pratik arasındaki algısal kopuş olarak sınıflandırılmıştır. Sonuçlar muhasebe eğitimi ile meslek pratiği arasında uyumsuzluklar olduğunu; özellikle etik değerlerin uygulamada ihlal edildiğini göstermektedir. Çalışmada eğitim müfredatının yapılandırılması, staj süreçlerinin denetim altına alınması ve etik eğitiminin uygulama temelli yapılandırılması yönünde öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Meslek Etiği, Zorunlu Staj, Teori-Pratik Uyumu, Nitel Araştırma

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M49

* Makale Geliş Tarihi (Date of Submission): 01.06.2025; Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 26.01.2026

** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Milas Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı, berindikgoz@mu.edu.tr, orcid.org/0000-0002-0603-9737

Atıf (Citation): Dikgöz, B. (2026). Teoriden Pratiğe Muhasebe Mesleği: Eğitimdeki Etik İlkelerin Staj Sürecindeki Yansımaları Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 28(1), 1-20. <https://doi.org/10.31460/mbdd.1711086>

ACCOUNTING PROFESSION FROM THEORY TO PRACTICE: A STUDY ON THE REFLECTION OF ETHICAL PRINCIPLES IN EDUCATION IN THE INTERNSHIP PROCESS

ABSTRACT

Accounting education is a holistic process aiming to impart technical knowledge and professional values. This qualitative study analyzes students' observations of professional practices and ethics during mandatory internships. Data from focus group interviews were processed using thematic analysis. Findings reveal three themes: theory-practice alignment, the field application of ethics, and the perceptual gap between education and practice. Results indicate significant inconsistencies, showing that ethical values are often violated in professional settings. Consequently, this study suggests restructuring curricula, supervising internship processes, and adopting application-based ethics training to bridge the gap between academic theory and the realities of the accounting profession.

Keywords: Accounting Education, Professional Ethics, Compulsory Internship, Theory-Practice Gap, Qualitative Research

JEL Classification: M40, M41, M49

EXTENDED ABSTRACT

PURPOSE AND MOTIVATION

Accounting education aims to equip students with technical skills and ethical values. However, the literature highlights a persistent theory-practice gap in accounting education, particularly in vocational programs (Albrecht & Sack, 2000; Bui & Porter, 2010). While ethics is a core component of curricula, few studies investigate how these principles are reflected during internships (Jackling et al., 2007; Dikgöz, 2023). This study examines how accounting students experience the alignment—or misalignment—between theoretical knowledge, ethical standards, and real-world practices. By focusing on students' lived experiences, the research contributes empirical insights into the ethical challenges and pedagogical gaps in vocational accounting education.

RESEARCH METHODOLOGY

This study employs a qualitative methodology, adopting a phenomenological approach to explore students' experiences during compulsory internships (Creswell, 2013). The research draws on the expectation-performance gap framework in accounting education (Bui & Porter, 2010) and critical perspectives on professional ethics (Low, Davey & Hooper, 2008).

The central research question is: *How do vocational accounting students perceive the reflection of theoretical knowledge and ethical principles in workplace practices during internships?* Data were gathered through focus group interviews with eight students enrolled in the Accounting and Tax Practices Program at Muğla Sıtkı Koçman University, who completed their internships in various accounting firms across Turkey in 2024. Purposive maximum variation sampling (Patton, 2015) was used to capture diverse experiences. The semi-structured interview guide addressed three themes: (1) the application of theoretical accounting principles, (2) the observance of ethical standards, and (3) the perceived disconnect between educational content and workplace realities.

Focus group meetings lasted 90–120 minutes, were audio-recorded, transcribed verbatim, and analyzed using Braun and Clarke’s (2008) six-step thematic analysis framework. Recurring patterns, ethical dilemmas, and discrepancies were identified. Ethical approval was obtained, participants gave informed consent, and confidentiality was strictly maintained. This method allows for an in-depth understanding of students’ perceptions, contributing new insights into how accounting ethics and theory are—or are not—integrated into practice during internships. The study addresses a gap in the literature by directly examining the ethical and pedagogical dimensions of internship experiences in vocational accounting education.

RESULTS AND DISCUSSION

The study reveals a consistent gap between theoretical instruction and workplace realities in vocational accounting education. Participants reported that core principles such as the accrual basis, periodicity, and comprehensive use of chart of accounts were often neglected. Expense accruals were selectively applied for tax advantages, while income accruals were rarely used. Similarly, previous research show that period-end procedures were inconsistently performed, and invoices were frequently backdated to manipulate records, undermining financial transparency (Alexander & Archer, 2008).

These findings align with critiques of the expectation-performance gap) and highlight the instrumentalization of ethics in accounting practice. Ethical principles—including integrity, objectivity, and due care—were subordinated to client demands, competitive pressures, and tax minimization goals. Students observed practices such as document shifting between clients, VAT calculations reversed for financial benefit, and inconsistent recording of provisions like severance pay. While accounting software (e.g., Luca) facilitated technical proficiency, it did not prevent ethical breaches. The findings suggest that internships, rather than reinforcing ethical principles, often expose students to ethically questionable behaviors, potentially leading to professional desensitization. Compared to previous research, this study offers a unique contribution by focusing on the Turkish vocational accounting context and directly linking theoretical instruction, ethics education, and students’ experiences.

The results underscore the need to embed ethics into practical learning environments through simulations, case studies, and monitored internships to ensure that ethical notions are internalized, not sidelined. The study emphasizes that without systemic reforms, the ethics-practice gap will persist, undermining both the integrity of accounting education and the profession's societal role.

CONCLUSION AND IMPLICATION

This study highlights a persistent theory-practice-ethics gap in vocational accounting education. Students encountered systematic deviations from core accounting principles and observed the instrumentalization of ethics for client satisfaction and tax benefits. These findings demonstrate that ethics education, while formally included in curricula, is rarely reinforced in practice during internships. To address this gap, accounting education must move beyond theoretical instruction and incorporate applied ethics training through simulations, real-world case studies, and supervised internships. Professional bodies like TÜRMOB should establish oversight mechanisms for internship placements to ensure ethical standards are respected. Additionally, stronger collaboration between educators, practitioners, and regulators is necessary to bridge the disconnect between academic content and workplace realities.

Future research could explore how early exposure to unethical practices influences long-term professional identity formation and investigate sector-specific differences in ethical behavior. By foregrounding students' lived experiences, this study contributes to the literature by providing empirical evidence on how ethics is marginalized in practice and offers actionable recommendations for aligning education, ethics, and professional practice in accounting.

1. GİRİŞ

Muhasebe eğitimi, yalnızca teknik bilgi ve finansal raporlama becerilerinin kazandırılmasını değil, aynı zamanda meslek ahlakı, sorumluluk bilinci ve profesyonel tutumun içselleştirilmesini hedefleyen çok katmanlı bir öğretim sürecidir. Özellikle kamuya karşı sorumluluk taşıyan bir meslek olarak muhasebecilik, yalnızca sayısal doğrulukla değil, aynı zamanda etik davranışlar ve mesleki özenle tanımlanmaktadır. Bu nedenle muhasebe mesleğinde etik, yalnızca bireysel bir değer sistemi değil, kurumsallaşmış davranış standartlarını belirleyen yapısal bir bileşen olarak kabul edilmektedir (Duska ve diğerleri, 2011).

Meslek yüksekokulu düzeyindeki muhasebe programları, öğrencilerin yalnızca kuramsal bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda bu bilgileri iş yaşamında uygulama becerisi kazanmalarını da amaçlamaktadır. Bu hedefin en somut aracı ise zorunlu staj uygulamalarıdır. Staj süreci, öğrenciler için iş dünyasına atılan ilk adımı temsil ederken; aynı zamanda öğrenilen değerlerin, kuralların ve teknik

bilgilerin gerçek dünyada nasıl bir karşılık bulduğunu gözlemleyebilecekleri bir alan sunar. Ancak son yıllarda yapılan araştırmalar, bu geçişin ideal düzeyde gerçekleşmediğini, teori ile pratik arasında belirgin bir uyumsuzluk olduğunu ortaya koymaktadır (Albrecht & Sack, 2000; Bui & Porter, 2010).

Literatürde muhasebe eğitime yönelik eleştiriler iki ana temada yoğunlaşmaktadır. Birincisi, kuramsal içeriklerin sektörel uygulamalara yeterince karşılık vermemesi; ikincisi ise meslek etiği ilkelerinin ne eğitimde ne de uygulamada yeterince içselleştirilememesidir (Jackling & De Lange, 2009; Low ve diğerleri, 2008). Türkiye bağlamında yapılan çalışmalar, meslek yüksekokulu öğrencilerinin staj süreçlerinde meslek mensuplarının bilgi aktarımında yetersiz kaldıklarını, öğrencilerin yalnızca tekrar eden işlemlerle sınırlı deneyimler edinebildiklerini ve etik konuların çoğu zaman göz ardı edildiğini göstermektedir (Karacan & Karacan, 2004; Yıldız, 2010).

Etik açısından bakıldığında ise durum daha çarpıcıdır. Serbest muhasebeci ve mali müşavir (SMMM) ofislerinde yürütülen uygulamalarda, etik ilkelerin çoğu zaman müşteri memnuniyeti, vergi avantajı sağlama veya rekabet koşullarına uyum sağlama amacıyla ihlal edilebildiği gözlemlenmektedir. Bu durum, meslek etiğinin yalnızca biçimsel olarak öğretildiğini, ancak davranış düzeyinde içselleştirilemediğini düşündürmektedir (Jackling ve diğerleri, 2007; Dikgöz, 2023). Öğrencilerin bu tür ortamlarla erken yaşta karşılaşmaları, etik değerlerde deformasyona, meslek algısında kırılmalara ve profesyonel yabancılaşmaya neden olabilmektedir (Denzin & Lincoln, 2011).

Ancak mevcut literatürde, öğrencilerin staj sırasında karşılaştıkları uygulamaların eğitimde aktarılan ilke, değer ve tekniklerle ne ölçüde örtüştüğünü doğrudan ve tematik olarak ortaya koyan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Var olan araştırmalar genellikle staj memnuniyetine, işveren beklentilerine veya genel eğitsel değerlendirmelere odaklanmaktadır. Oysa etik değerlerin uygulamada nasıl karşılandığına ve teorik bilgilerle olan uyumuna dair derinlemesine incelemeler, muhasebe eğitiminin niteliğini artırmaya yönelik yapısal öneriler geliştirmek için gereklidir.

Bu bağlamda bu çalışmanın temel amacı, meslek yüksekokulu öğrencilerinin zorunlu staj süreçlerinde karşılaştıkları muhasebe uygulamalarını ve meslek etiği pratiklerini, eğitimde edindikleri teorik bilgi ve değerlerle karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Araştırma, yalnızca hangi bilgilerin ya da ilkelerin uygulanıp uygulanmadığını değil, aynı zamanda bu uygulamaların nasıl deneyimlendiğini, öğrencilerde nasıl bir algı oluşturduğunu ve meslek etiğine dair hangi kırılma noktalarının ortaya çıktığını incelemeyi hedeflemektedir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemine başvurulmuş ve bu bağlamda fenomenolojik (olgu bilim) desen benimsenmiştir. Veri toplama aracı olarak odak grup görüşmeleri tercih edilmiştir. Farklı şehirlerdeki SMMM ofislerinde staj yapmış sekiz öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen görüşmelerde, muhasebe uygulamalarına ve meslek etiğine dair deneyimleri üç ana tematik çerçevede analiz edilmiştir. Bu

yaklaşım, yalnızca bireysel görüşleri değil, aynı zamanda yapısal örüntüleri ve ortak deneyimleri de ortaya koymaya olanak tanımıştır (Yıldırım & Şimşek, 2021; Krueger & Casey, 2014).

Bu yönüyle çalışma, hem muhasebe eğitimi ile iş yaşamı arasındaki boşluğu ortaya koymayı, hem de meslek etiği ile uygulama pratikleri arasındaki gerilimleri görünür kılarak, eğitim politikaları ve staj düzenlemelerine yönelik yapıcı öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Teori ile pratiği, değer ile davranışı, eğitim ile uygulamayı karşılaştırmalı biçimde ele alan bu araştırma, muhasebe eğitiminin sürdürülebilirliği ve mesleki etik altyapının güçlendirilmesi için önemli bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatür taraması üç başlık altında ele alınmıştır. Öncelikle muhasebe mesleğinde etik ilkeler çevresinde incelenmiştir. Sonrasında muhasebe meslek etiğinin uygulamadaki durumuna göre ele alınmıştır. Son olarak muhasebe eğitiminde teori ve uygulama uyumsuzlukları kapsamında incelenmiştir.

2.1. Etik İlkeler ve Muhasebe Mesleği

Etik, bireylerin ya da toplumların neyin doğru ya da yanlış olduğunu belirleme sürecine dair ilkeler bütünüdür. Meslek etiği ise belirli bir meslek grubunun üyelerinden beklenen davranış standartlarını belirler. Meslekler, özellikle kamuya karşı sorumluluğu bulunan uzmanlık alanlarında, yalnızca teknik bilgiyle değil, aynı zamanda ahlaki sorumlulukla da tanımlanır. Bu nedenle muhasebe gibi kamusal güvene dayanan mesleklerde etik ilkeler, mesleğin temel yapı taşlarından biri hâline gelmiştir (Duska ve diğerleri, 2011).

Muhasebe mesleği, karar alıcılara güvenilir, tarafsız ve doğru bilgi sunma sorumluluğu taşır. Bu bağlamda meslek etiği, sadece kişisel ahlak anlayışına indirgenemeyen; kurumsal yapılar tarafından belirlenmiş, düzenlenmiş ve yaptırıma bağlanmış bir davranış sistemiğidir. Uluslararası düzeyde IFAC (International Federation of Accountants) tarafından belirlenen bu ilkeler Türkiye’de TÜRMOB tarafından “Meslek Mensupları İçin Etik Kurallar El Kitabı” kapsamında yayımlanmıştır (TÜRMOB, 2025).

Muhasebe meslek etiğinin temel ilkeleri şunlardır:

- *Dürüstlük*: Muhasebecinin, tüm mesleki ilişkilerinde açık, doğru ve iyi niyetli davranması gerekmektedir.
- *Tarafsızlık*: Ön yargıdan uzak, çıkar çatışmalarına karşı dikkatli ve bağımsız bir yaklaşım sergilemelidir.

- *Mesleki yeterlilik ve özen*: Meslek mensubu, bilgilerini sürekli güncel tutmalı, işini titizlikle ve yetkinlikle yerine getirmelidir.
- *Gizlilik*: Müşteriye ait bilgileri izinsiz açıklamamak ve yalnızca hukuki zorunluluk hâlinde paylaşmak esastır.
- *Mesleğe uygun davranış*: Muhasebe mesleğinin onuruna zarar verecek tutum ve davranışlardan kaçınılmalıdır (TÜRMOB, 2023).

Bu ilkeler yalnızca bireysel davranışları düzenlemeyi değil, aynı zamanda muhasebe mesleğinin toplumsal güven temelini korumayı da amaçlamaktadır. Ancak uygulamada bu ilkelerin içselleştirilip içselleştirilmediği, özellikle eğitim süreçlerinden iş yaşamına geçişte tartışmalı bir alan olarak öne çıkmakta ve meslek etiğinin fiili uygulanabilirliği konusunda hala ciddi sorunlar bulunmaktadır (Yücel & Kartal, 2004).

Meslek mensupları çoğu zaman müşterinin talepleri, piyasa baskıları veya vergi optimizasyonu gibi gerekçelerle etik ilkeleri esnetebilmekte; bu durum hem meslekî güveni zedelemekte hem de öğrencilerin mesleğe ilişkin algılarını olumsuz etkileyebilmektedir (Jackling ve diğerleri, 2007; Low ve diğerleri, 2008).

Dikgöz ve Erserim (2022) çalışmalarında etik alanında yapılmış akademik çalışmalarda nesnelci ve işlevci paradigmalardan hakim olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla muhasebe etiği, yalnızca yasal zorunluluk değil, aynı zamanda eğitimle ve mesleki kültürle pekiştirilmesi gereken bir değer alanıdır.

2.2. Muhasebe Meslek Etiği ve Uygulamadaki Karşılığı

Etik ilkelerin muhasebe eğitiminin ayrılmaz bir parçası olması gerektiği vurgulansa da, saha uygulamaları bu konuda önemli sorunların varlığına işaret etmektedir. Özellikle zorunlu staj sürecinde öğrenciler, muhasebe meslek etiğine dair ilkelere aykırı uygulamalarla karşılaşmakta; bu durum onların meslek algılarını dönüştürmektedir.

Yıldız (2010), Kayseri örneğinde yaptığı çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının etik ilkelere dair farkındalıklarının düşük olduğunu ve bazı ilkelerin sistematik olarak ihlal edildiğini göstermektedir. Bu bağlamda dürüstlük ve tarafsızlık gibi temel ilkelerin, özellikle vergi avantajı sağlama adına göz ardı edildiği örnekler dikkat çekicidir.

Akpınar (2019) yapmış olduğu çalışmada meslek mensuplarının etik dışı davranışlar gösterebildiğini bunun sebebinin ise müşteri kaybetme ve gelir kaybetme korkusu olduğunu belirtmiştir. Karabayır, Öztürk ve Cengiz (2018) çalışmalarında aday muhasebecilerin etik kuralları iyi bilmelerine rağmen sıklıkla etik ikilem yaşadıklarını belirtmişler ve bu etik ikilemin en önemli nedeninin de müşteri kaybetme korkusu olduğunu belirtmişlerdir.

Deniz ve Sarıkale (2023), staj süreçlerinin yalnızca teknik değil, aynı zamanda etik açıdan da değerlendirildiği çalışmalarında, işverenlerin stajyerlere etik konularda rehberlik etmediğini ve çoğu zaman bu konuların gündeme dahi gelmediğini belirtmişlerdir. Bu durum, etik eğitimin yalnızca ders içeriğinde sınırlı kaldığını ve iş yaşamına entegre olamadığını ortaya koymaktadır.

Şendurur (2020) çalışmasının sonuçlarına göre; muhasebe öğrencilerinin muhasebe meslek mensuplarının, etik ilkeleri uygulamada yeterli özeni göstermediklerini, mesleki kararları alırken dış etkenlerden etkilendiklerini, mükellef kamu çıkarı dengesini eşit şekilde korumadıklarını ve muhasebe ilke ve standartlarını eksiksiz şekilde uygulamadıklarını düşündüklerini belirtmiştir.

Ülker ve Tekgöz (2025), SMMM'ler üzerinde yapmış oldukları çalışmada meslek mensuplarının meslek etiği ve haksız rekabeti birlikte değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun meslek mensupları tarafından meslek etiği anlayışının tek yönlü değerlendirdiğinin bir göstergesi olabileceği düşünülmektedir.

Dikgöz'ün (2023) çalışması ise bu durumu daha derinlikli bir yaklaşımla açıklamaktadır. Postmodern etik bakış açısıyla yapılan analizde, muhasebe meslek etiği ilkelerinin sembolik düzeyde benimsendiği, ancak piyasa dinamiklerinin baskısıyla ihlal edilebildiği tespit edilmiştir. Meslek mensuplarının etik davranışlarının sadece bireysel vicdana bağlı olmadığı, sistemik koşulların da bu süreçte etkili olduğu vurgulanmaktadır. Jackling ve diğerleri (2007) ise öğrencilerin etik değerleri eğitim sürecinde kazanmalarının tek başına yeterli olmadığını, bu değerlerin uygulamada içselleştirilebilmesi için güçlü mesleki rol modellerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedirler. Uyar ve diğerleri (2015) çalışmalarında muhasebe mesleği adaylarının genel olarak muhasebe meslek mensuplarının etik davranışlarıyla ilgili olumsuz bir algıya sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Etik ihlallerin öğrenciler üzerindeki etkisi yalnızca anlık bir hayal kırıklığı değil, uzun vadede mesleki kimlik oluşumunu da tehdit edebilmektedir. Bu nedenle etik eğitimin yalnızca bir ders içeriği değil, uygulamalı eğitim süreçlerinin ayrılmaz bir bileşeni hâline getirilmesi gerekmektedir (Low ve diğerleri, 2008). Ayrıca etik ilkelere ilişkin denetim mekanizmalarının yalnızca mezuniyet sonrası değil, staj süreçlerinde de işletilmesi önem taşımaktadır.

2.3. Muhasebe Eğitiminde Teori-Uygulama Uyumsuzluğu

Muhasebe eğitimi, öğrencilere muhasebe ilkeleri, kayıt teknikleri ve finansal raporlama gibi temel bilgileri kazandırmayı hedeflerken; aynı zamanda bu bilgilerin iş yaşamında uygulanabilirliğini de sağlamalıdır. Ancak bu iki alan arasında çoğu zaman bir uyumsuzluk söz konusudur. Özellikle meslek yüksekokullarında verilen muhasebe eğitimi, uygulamaya dönük niteliklerinin sınırlılığı nedeniyle eleştirilmiştir (Albrecht & Sack, 2000).

Yükseköğretim düzeyinde muhasebe programları genellikle teorik bilgi ağırlıklı bir yapıdadır. Bu durum, öğrencilerin mezuniyet sonrası karşılaştıkları mesleki uygulamalarla baş etmesini zorlaştırmaktadır. Türkiye bağlamında yapılan çalışmalar da benzer sorunlara işaret etmektedir.

Karacan ve Karacan (2004), işyerlerinde stajyerlere bilgi aktarımının sınırlı olduğunu, bunun nedeninin iş yoğunluğu, stajyerin yeterince önemsenmemesi ve güven sorunu gibi etmenler olduğunu belirtmişlerdir. Ünal ve Helhel (2010) ve Demir (2015) ise muhasebe eğitiminde uygulamaya dönük içeriklerin yetersizliğine dikkat çekerek, öğrencilerin mesleğe hazırlık süreçlerinde eksiklik yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Kızılyalçın (2019) çalışmasında staj süresinin yetersizliğini vurgulamıştır. Bu sebeple teorik eğitim ile uygulama arasında sağlıklı bir bağ kurulamadığını ifade etmiştir. Staj sürelerinin uzatılması ya da dönem içi staj uygulamasına geçilmesinin stajın verimliliği açısından ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Tugay ve Ömürbek (2014), muhasebe programlarında verilen bazı derslerin uygulamada daha çok kullanıldığını, ancak öğrencilerin genel yeterlilik düzeylerinin düşük olduğunu ortaya koymuştur. Öz ve diğerleri (2021) ise muhasebe derslerine ilgisi yüksek olan öğrencilerin stajdan daha fazla verim aldığını, ancak genel olarak üniversitede öğrenilen teorik bilgilerin iş ortamında sınırlı düzeyde karşılık bulduğunu belirtmişlerdir.

Bu bulgular, muhasebe eğitimi ile iş dünyası arasında bir “beklenti-fayda” boşluğu olduğunu göstermektedir. Öğrenciler staj sürecinde, eğitimde öğretilen bazı ilke ve uygulamaların gerçek iş yaşamında göz ardı edildiğini deneyimlemekte; bu da onların mesleki motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Bui & Porter, 2010). Özellikle muhasebe programlarındaki yazılım eğitiminin sektörle uyumlu olmaması ya da yeterince uygulanmaması, öğrencilerin teknik beceri eksikliklerine yol açmaktadır (Jackling & De Lange, 2009). Alkan (2015) ve Ertuğrul (2016) da çalışmalarında bu konuya vurgu yapmışlar. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları ön lisans programlarında bilgisayarlı muhasebe eğitimi konularında eksiklikler olduğunu belirtmişlerdir.

Bu bağlamda muhasebe eğitiminde teorik bilgilerin, staj uygulamaları ve sektörel yazılım eğitimiyle daha sıkı biçimde ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Aksi hâlde eğitim çıktıları, mesleki yeterlilikleri karşılamaktan uzak kalmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu çalışma, muhasebe eğitimi alan meslek yüksekokulu öğrencilerinin zorunlu staj süreçlerinde karşılaştıkları muhasebe uygulamalarının ve meslek etiği pratiklerinin, eğitim sürecinde edindikleri teorik bilgilerle ne ölçüde örtüştüğünü incelemeyi amaçlayan niteliksel bir çalışmadır. Nitel

araştırmalar, bireylerin yaşantılarını, anlamlandırma süreçlerini ve sosyal bağlam içindeki deneyimlerini derinlemesine analiz etmeyi hedefler (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu bağlamda çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni benimsenmiştir. Olgu bilim yaklaşımı, belirli bir deneyimi yaşamış bireylerin bu deneyime dair algı, anlam ve yorumlarını açığa çıkarmada etkili bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Creswell, 2013).

Araştırmanın evrenini, Türkiye’deki meslek yüksekokullarında muhasebe eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Milas Meslek Yüksekokulu’nda Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümünde öğrenim gören ve zorunlu stajlarını tamamlamış sekiz öğrenci seçilmiştir. Katılımcıların farklı illerde ve muhasebe bürolarında staj yapmış olmaları, uygulamadaki çeşitliliği gözlemlene imkânı sunmuştur. Katılımcı seçiminde amaçlı örnekleme tekniklerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmış, böylece farklı koşullarda benzer deneyimlere sahip bireylerin görüşleri üzerinden genellenebilir eğilimlerin belirlenmesi hedeflenmiştir (Patton, 2015).

Veriler, odak grup görüşmesi yöntemiyle toplanmıştır. Odak grup görüşmeleri, belirli bir konu üzerine benzer deneyimlere sahip bireylerin etkileşimli bir ortamda düşüncelerini paylaşımlarına olanak tanıyan etkili bir veri toplama tekniğidir (Krueger & Casey, 2014). Görüşmeler, önceden yapılandırılmış soru formuna dayanarak yürütülmüş ve katılımcılara muhasebe uygulamalarına dair deneyimleri, etik ilkelerin işleyişi ve eğitimle uygulama arasındaki benzerlik ve farklılıklar hakkında sorular yöneltilmiştir. Görüşmeler yaklaşık 90 ila 120 dakika sürmüş, veriler ses kaydı ve yazılı notlar aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve her birey “Öğrenci 1”, “Öğrenci 2” şeklinde kodlanmıştır.

Katılımcıların demografik özellikleri şu şekildedir: Katılımcılar 7 kadın öğrenci, 1 erkek öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralıkları 19-21 yaş arasındadır. Tüm katılımcılar farklı illerde 50-100 arası mükellefi bulunan meslek mensubunun yanında stajını başarı ile tamamlamış 2.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Görüşmenin yapılandırılmış kısmında 3 ana soru bulunmaktadır.

- Muhasebenin temel kavramları ile uyumlu olarak işleyen bir kayıt süreci var mıydı?
- Muhasebe meslek etiğine uygun işleyen bir süreç var mıydı?
- Yukarıdaki iki soru dikkate alınarak yorumlandığında üniversite eğitiminde öğrenilen muhasebe bilgileriyle, staj deneyiminde öğrenilen bilgiler hangi açılardan uyumlu hangi açılardan uyumsuzdu?

Bu üç ana soru kapsamında alt başlıklarına inilerek tek bir araştırmacı tarafından 8 öğrenci ile ayrı ayrı yapılan görüşmelerde her bir öğrenciye sorular sorulmuştur. Öğrencilerden soruların alt

başlıklarının tek tek örneklendirilerek cevaplandırılması talep edilmiştir. Bu şekilde araştırmanın derinlik kazanması hedeflenmiştir.

Görüşmelerden elde edilen veriler, ses kayıtlarının yazıya dökülmesiyle analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Tematik analiz, belirli örüntülerin, tekrarların ve anlamlı kümelerin sistematik biçimde sınıflandırılmasına olanak tanıyan esnek ve derinlemesine bir analiz yaklaşımıdır (Braun & Clarke, 2008). Analiz sürecinde veriler defalarca okunarak kodlamalar yapılmış, bu kodlar benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılmış ve anlamlı temalar oluşturulmuştur. Temalar, öğrencilerin muhasebe uygulamalarına ve etik ilkelere ilişkin algı ve deneyimlerini bütüncül bir biçimde yansıtabilecek şekilde yapılandırılmıştır.

Araştırma süreci boyunca bilimsel etik kurallarına uygun davranılmıştır. Katılımcılardan sözlü onam alınmış, görüşme sürecinde bireylerin ifade özgürlüğüne ve mahremiyetine özen gösterilmiş, veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılmıştır. Araştırmanın her aşaması, gönüllülük esasına ve katılımcı onayına dayalı biçimde yürütülmüştür.

Bu yöntemsel çerçeve sayesinde, muhasebe eğitimi ile uygulama pratiği arasındaki kopukluk, öğrencilerin deneyimlerine dayalı olarak anlaşılmaya çalışılmış; özellikle meslek etiği bağlamında yaşanan gerilim alanlarının derinlemesine incelenmesine olanak sağlanmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı, bu türden normatif ve deneyimsel ayrışmaların çözümlemesinde nicel yöntemlerle ulaşılamayacak türden bağlamsal iç görüler üretmiştir (Denzin & Lincoln, 2011). Böylece araştırma hem eğitim politikalarına hem de meslek etiği eğitime yönelik eleştirel bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

4. BULGULAR

Çalışmada, Türkiye'de muhasebe alanındaki zorunlu meslek stajının derinlemesine incelenmesi için, üç büyük il başta olmak üzere farklı illerde stajını tamamlayan öğrenciler seçilmiştir. Böylece çalışma sonuçlarının Türkiye'deki genel durumu göstermesi hedeflenmiştir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, tematik analiz süreci sonucunda üç ana tema altında sınıflandırılmıştır:

- i.** Muhasebe uygulamaları ile teorik bilgi arasındaki uyumsuzluk,
- ii.** Meslek etiği ilkelerinin sahadaki karşılığı,
- iii.** Eğitim süreci ile mesleki pratik arasındaki algısal kopuş.

Her bir tema, öğrencilerin görüşlerinden yola çıkılarak literatürle ilişkilendirilmiş biçimde analiz edilmiştir.

4.1. Muhasebe Uygulamaları ile Teorik Bilgi Arasındaki Uyumsuzluk

Görüşme yapılan öğrencilerin büyük çoğunluğu, staj sırasında muhasebe ofislerinde kullanılan hesap planlarının, üniversitede öğretilen sistematikten oldukça uzak olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin ifadelerine göre, muhasebe kayıtlarında yalnızca sınırlı sayıda hesap kullanılmakta, özellikle gelir ve gider hesaplarında çeşitliliğe yer verilmemektedir. Örneğin, 770 Genel Yönetim Giderleri hesabı dışında başka bir gider hesabının neredeyse hiç kullanılmadığı, gelir hesaplarında ise yalnızca satış hesaplarının tercih edildiği ifade edilmiştir. Bu durum, muhasebe mesleğinde hesap planının işlevselliğinin uygulamada daraldığını göstermektedir.

Bu tür uygulamalar, Albrecht ve Sack'in (2000) muhasebe eğitime ilişkin raporunda vurguladığı "teori-uygulama boşluğu"na doğrudan karşılık gelmektedir. Özellikle Türkiye bağlamında yapılan çalışmalar da (Tugay & Ömürbek, 2014; Öz ve diğerleri, 2021) teorik içeriklerin iş yaşamında daraltılmış ve basitleştirilmiş biçimde uygulandığını ortaya koymuştur.

Ayrıca öğrenciler, kayıtların dönemsellik ve maliyet esası gibi temel muhasebe ilkelerine uygun biçimde yapılmadığını belirtmişlerdir. Geçmiş aya ait faturaların ileri tarihli girilerek muhasebede dönemsellik ilkesinin ihlal edildiğini, maliyetlerin ise keyfi şekilde yükseltilerek kayıt altına alındığını aktarmışlardır. Bu tespitler, yalnızca teknik bir sorun değil; aynı zamanda finansal raporlamada gerçeğe uygunluk ilkesinin de zedelendiğine işaret etmektedir (Alexander & Archer, 2008).

Bazı öğrenciler, belgelerin mükellefler arasında aktarıldığını, bir firmanın belgesinin başka bir firmanın kayıtlarına eklendiğini veya çıkarıldığını gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Bu tür manipülatif işlemler, yalnızca muhasebe ilke ve standartlarına değil, aynı zamanda vergi mevzuatına da aykırılık teşkil etmektedir. Low ve diğerleri, (2008), muhasebe uygulamalarında ortaya çıkan bu tür “pragmatik esnekliklerin” meslek etiği kadar hukuki yükümlülükleri de tehdit ettiğini vurgulamıştır.

Öğrenciler, tahakkuk esasının yalnızca gider tarafında uygulandığını, gelir hesaplarında ise neredeyse hiç kullanılmadığını belirtmişlerdir. Bu durum, ihtiyatlılık ilkesinin dar yorumlandığını ve yalnızca vergi avantajı sağlamak amacıyla kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca dönem sonu işlemlerinin ihmal edilmesi, eğitimde verilen temel muhasebe döngüsünün pratikte tamamlanamadığını da ortaya koymaktadır (Bui & Porter, 2010).

Ayrıca kasaya nakit giriş limitine uyulmadığı ve banka ve kasa arasında ihtiyaca göre geçişler yapıldığı da belirtilen hususlar arasında yer almaktadır.

4.2. Meslek Etiği İlkelerinin Sahadaki Karşılığı

Araştırma bulguları, meslek etiği ilkelerinin teorik düzeyde bilindiğini ancak pratikte çoğu zaman göz ardı edildiğini göstermektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu, staj yaptıkları muhasebecilerin mükellefleriyle ilişkilerinde vergi minimizasyonunu ön planda tuttuğu, etik değerlere ancak bu amaçla

sınırlandırılmış bir anlam attettiklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, etik ilkelerin sahadaki karşılığı çoğunlukla şekilsel ve araçsal düzeyde kalmaktadır.

Yıldız'ın (2010) çalışmasında vurgulandığı gibi, birçok meslek mensubu etik ilkeleri yalnızca yasal çerçevede var olan zorunluluk olarak görmekte; bu ilkeleri içselleştirme sürecine girmemektedir. Dikgöz ve Erserim'in (2025) çalışmasında muhasebe alanında etik davranışın geliştirilmesi yerine etik ilkelere uymanın ön plana çıktığı görüşünün hakim olduğu belirtilmiştir. Aynı şekilde, Dikgöz'ün (2023) postmodern bakış açısıyla yürüttüğü çalışmada da etik, normatif değil stratejik bir araç olarak konumlandırılmaktadır. Bu durum, meslek mensuplarının etik kararlarını piyasa baskılarına ve müşteri taleplerine göre esnetebildiğini ortaya koymaktadır.

Görüşmelerde öğrenciler, özellikle tarafsızlık, dürüstlük ve mesleki özen ilkelerinin sistematik biçimde ihlal edildiğini belirtmişlerdir. Örneğin, bazı ofislerde KDV hesaplarının ters çalıştırıldığı, kıdem tazminatı karşılıklarının yalnızca mükellef isterse ayrıldığı ve eğitim süresi boyunca meslek mensuplarının hiçbir profesyonel gelişim etkinliğine katılmadığı gözlemlenmiştir. Bu bulgular, IFAC tarafından belirlenen etik ilkelerin yalnızca “görünürlük” düzeyinde kaldığını, davranışa dönüşmediğini göstermektedir (Duska ve diğerleri, 2011). Akın & Özdaşlı'nın (2014) çalışmalarının sonuçları da bu çalışmayı destekler niteliktedir. Çalışma sonuçlarında; öğrencilerin mesleğe hazırlanan bireyler olarak, mesleği icra eden meslek mensuplarını dürüstlük ve tarafsızlık düzeyleri konusunda yetersiz gördüklerini belirtmişlerdir. Çevik (2025) meslek mensuplarının muhasebe etiğine ilişkin algılarını ölçtüğü çalışmasında da meslek mensuplarının, meslektaşlar arası uygulamalardaki etik dışı durumları vurgularken kendi uygulamalarındaki etik sorunları tartışmaktan genellikle kaçındıklarını belirtmiştir.

Etik ilkelere yönelik gözlemler yalnızca meslek mensuplarının tutumlarına değil, aynı zamanda yapısal koşullara da bağlanmıştır. Öğrenciler, mükelleflerin meslek mensuplarıyla hizmet ücreti konusunda pazarlık yaptığını ve rekabet koşullarının etik davranışı baskıladığını aktarmışlardır. Bu bulgu, meslek etiğinin yalnızca bireysel sorumluluk değil, aynı zamanda yapısal destek gerektiren bir alan olduğunu ortaya koymaktadır (Jackling ve diğerleri, 2007). Ayrıca mükelleflerin birbirleriyle ücret bilgisi paylaşarak meslek mensubuna karşı bu bilgileri baskı unsuru olarak kullandığı durumların olduğu da belirtilmiştir.

Dikgöz (2023) tez çalışmasında TÜRMOB tarafından meslek mensuplarında etik farkındalık oluşturmak için düzenlenmiş olan etik kongrelerinin içeriklerini incelemiştir (TÜRMOB, 2025). Bu inceleme sonuçlarında meslek mensuplarının sadece haksız rekabet konusunu etik bir konu olarak algıladıklarını belirtmiştir. Ayrıca kongrelerde etik kuralların artırılması gerektiğine ilişkin vurguların sıklıkla yapıldığı belirtilmiş ancak burada kuralların artırılmasından kastın haksız rekabet konusundaki yaptırımların artırılması olduğu görülmüştür. Kongre incelemelerinin sonuçları ile bu çalışmanın sonuçları meslek mensuplarının etik algısı açısından paralellik göstermektedir. Meslek mensuplarının

etik algısının bu şekilde olması öğrencilerin stajları esnasında meslek etiğine ilişkin algılarının negatif yönde oluşmasına sebep olabilir.

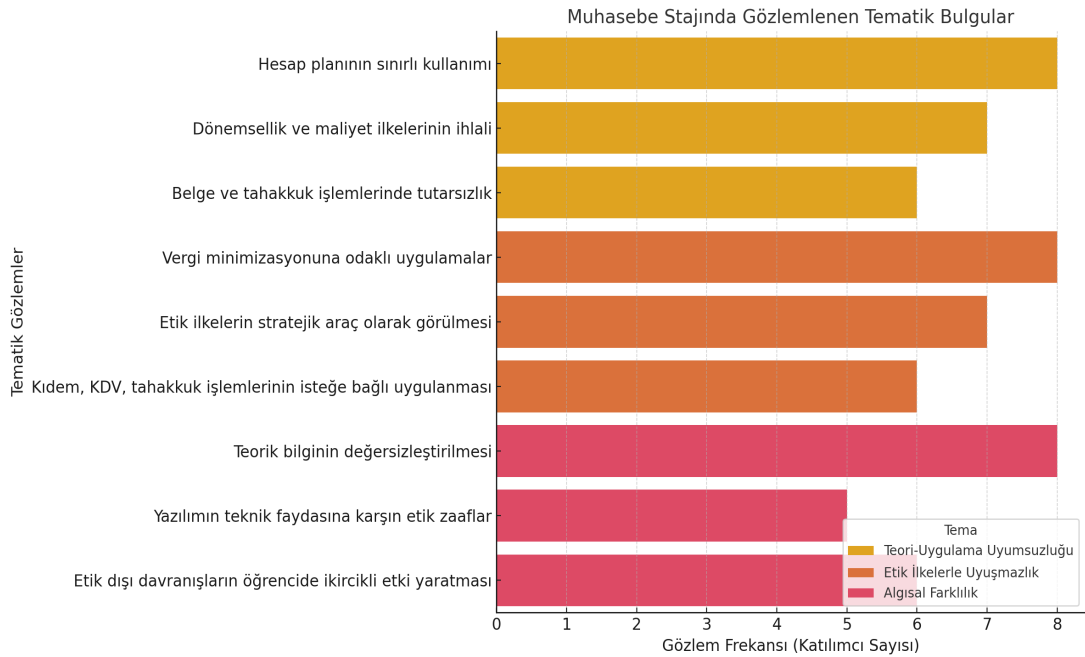
4.3. Eğitim Süreci ile Mesleki Pratik Arasındaki Algısal Kopuş

Tüm katılımcılar, üniversitede verilen muhasebe eğitiminin kuramsal olarak kapsamlı olduğunu; ancak iş yaşamında bu bilgilerin sınırlı ve çoğu zaman ihlal edilebilir olarak görüldüğünü belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerde eğitimin “idealleştirilmiş bir gerçeklik” sunduğu, iş yaşamında ise bunun geçerli olmadığı yönünde bir algı oluşturmaktadır. Bui ve Porter (2010), bu tür deneyimlerin öğrencilerde mesleki aidiyeti zayıflatmış ve öğrenilmiş değerlerin sorgulanmasına yol açtığını belirtmiştir.

Bazı öğrenciler, üniversitede gördükleri Luca muhasebe programının staj yaptıkları ofislerde kullanılmasının büyük kolaylık sağladığını, ancak teorik olarak öğrendikleri kuralların yazılım içinde bile esnetilebildiğini gözlemlemişlerdir. Bu durum, muhasebe yazılımlarının teknik yeterliliği artırdığı ancak etik ihlalleri önlemede yeterli olmadığını göstermektedir (Jackling & De Lange, 2009).

Öğrencilerden bazıları, sahadaki etik dışı uygulamaların kendilerinde çelişkili duygular yarattığını, kimi zaman sessiz kaldıklarını ancak içsel olarak rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu gözlemler, mesleki kimlik gelişiminin yalnızca teknik becerilerle değil, etik deneyimlerle de biçimlendiğini ve bu sürecin eğitimle desteklenmediği durumlarda kırılanlaştığını göstermektedir (Denzin & Lincoln, 2011).

Bu bulgular tematik olarak sınıflandırıldığında aşağıdaki grafiğe ulaşılmıştır.

Şekil 1. Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Staj Deneyimlerine Dayalı Tematik Gözlemler

Bu grafik, öğrencilerin staj sürecinde edindiği deneyimlerin üç ana tema altında nasıl dağıldığını ve bu gözlemlerin katılımcılar arasında ne kadar yaygın olduğunu göstermektedir. Eğitimle uygulama arasındaki boşluk, etik ihlaller ve mesleki aidiyetteki kırılmalar bu grafik ile açık biçimde ortaya konmuştur.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmanın bulguları, muhasebe eğitimi ile mesleki uygulama arasındaki derin yapısal ve etik uyumsuzlukları gözler önüne sermektedir. Özellikle meslek yüksekokulu öğrencilerinin zorunlu staj süreçlerinde karşılaştıkları deneyimler, yalnızca uygulama eksikliği değil, aynı zamanda değer aktarımındaki kırılmalar açısından da kayda değerdir. Bulgular, literatürde uzun süredir dile getirilen ancak uygulamada sistematik olarak çözüm bulunamayan teori-pratik uçurumunu doğrulamaktadır (Albrecht & Sack, 2000; Bui & Porter, 2010).

Öğrencilerin staj süreçlerinde karşılaştıkları en temel sorun, teorik olarak öğrenilen muhasebe ilkelerinin uygulamada göz ardı edilmesidir. Özellikle tahakkuk esası, dönemsellik ilkesi gibi temel muhasebe ilkeleri, pratikte ya kısmen uygulanmakta ya da tamamen ihlal edilmektedir. Bu durum, yalnızca teknik eksiklik değil; aynı zamanda finansal raporlama güvenilirliğinin sorgulanmasına neden olan yapısal bir sorun olarak görülmelidir (Alexander & Archer, 2008; Jackling & De Lange, 2009).

Etik açıdan ise daha çarpıcı bulgular elde edilmiştir. Meslek mensuplarının etik ilkelere dair yaklaşımı büyük ölçüde araçsal bir mantığa dayanmaktadır. Etik ilkeler, müşteri memnuniyeti, vergi minimizasyonu ve iş yükünü azaltma amacıyla esnetilebilen "operasyonel stratejilere" indirgenmiş görünmektedir. Özellikle dürüstlük, tarafsızlık ve mesleki özen gibi temel ilkelerin, sahada sembolik düzeyde var olduğu; davranış düzeyine geçmediği gözlemlenmiştir. Bu bulgular, etik davranışların yalnızca bireysel karakter değil, mesleki kültür ve yapısal baskılarla şekillendiğini ileri süren çalışmaları desteklemektedir (Low ve diğerleri, 2008; Jackling ve diğerleri, 2007). Baran ve Başkan'ın (2021) yapmış oldukları çalışmanın sonuçları da bunu desteklemektedir. Bu çalışmada meslek mensuplarının etik dışı davranma sebeplerine ilişkin 15 yıllık bir literatür çalışması yapılmış olup meslek mensuplarının müşteri kaybetme, kişisel çıkar ve ahlaki zayıflık eksiği sebepleriyle etik dışı davranışlar gösterdikleri belirtilmiştir.

Öğrencilerin etik dışı uygulamalar karşısında yaşadığı sessizlik, etik ikilemlerin yalnızca gözlemsel değil, aynı zamanda duygusal ve mesleki kimlik oluşturma sürecinde önemli kırılmalar yarattığını göstermektedir. Denzin ve Lincoln (2011), mesleki sosyalleşmenin yalnızca teknik değil, değer aktarımı açısından da kritik olduğunu vurgulamış; bu çalışmanın bulguları da bu görüşü teyit etmiştir.

Ayrıca yazılım bilgisi gibi teknik becerilerin pratikte önemli avantaj sağladığı, ancak bu avantajın etik zafiyetleri telafi etmede yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Jackling ve De Lange'in (2009) belirttiği gibi, teknik yeterlilik iş gücü uyumunu sağlasa da mesleki yetkinlik ancak etik farkındalıkla tamamlanabilir. Bu bağlamda muhasebe eğitiminin yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda mesleki değerlerin içselleştirilmesini sağlayacak pedagojik stratejilerle güçlendirilmesi gerekmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, meslek yüksekokulu öğrencilerinin staj sürecinde karşılaştıkları uygulamaların, muhasebe mesleğinin temel ilkeleri ve etik standartlarıyla büyük ölçüde çeliştiğini ortaya koymuştur. Bulgular, muhasebe eğitiminde verilen teorik bilgilerin sahada karşılığını bulmadığını; etik değerlerin ise sistematik biçimde göz ardı edildiğini göstermektedir. Temel sonuçlar üç madde altında toplanabilir.

- Teorik ilkeler, uygulamada çoğu zaman bilinçli olarak ihlal edilmekte; bu durum öğrencilerde mesleki deformasyona yol açmaktadır.
- Etik değerler, piyasa koşulları ve müşteri baskıları karşısında araçsallaştırılmakta; meslek mensupları etik sorumluluğu sürdürülebilir rekabet dezavantajı olarak algılamaktadır.
- Öğrenciler, öğrendikleriyle staj süresince karşılaştıkları arasında ciddi uyumsuzluklar yaşamakta; bu durum mesleki aidiyetlerini zayıflatmaktadır.

Staj sorunları ile ilgili temel öneriler ise beş başlık altında açıklanabilir.

- Etik Eğitimin Güçlendirilmesi: Muhasebe programlarında etik dersleri yalnızca teorik düzeyde değil, vak'a analizleri ve meslek mensubu simülasyonları ile desteklenmelidir (Duska ve diğerleri, 2011).
- Staj Denetim Mekanizmalarının Kurulması: TÜRMOB gibi meslek örgütleri tarafından onaylı denetim mekanizmaları ile staj yapılan ofislerde asgari etik ve uygulama standartları sağlanmalıdır.
- Yazılım ve Uygulama Entegrasyonu: Ders içerikleri, sahada en yaygın kullanılan muhasebe yazılımları ile entegre edilmeli; bu uygulamalar etik kayıt kurgusu açısından da eğitici formatlara dönüştürülmelidir.
- Eğitimcilerin Sektörle Etkileşimi Artırılmalı: Muhasebe öğretim elemanları düzenli aralıklarla saha gözlemi yapmalı, ders içerikleri iş dünyasındaki güncel uygulamalarla karşılaştırmalı biçimde revize edilmelidir (Bui & Porter, 2010).

- Öğrenci Geri Bildirim Mekanizmaları Kurulmalı: Staj sonrası öğrencilerin deneyimlerini anonim biçimde aktarabilecekleri dijital sistemler oluşturularak, eğitim müfredatı bu verilere göre şekillendirilmelidir.

Bu hususlara ek olarak meslek mensubunun mükellef ile para ilişkisini en aza indirebilmek için devletin denetiminde para ilişkisinin sağlanacağı sistemler oluşturulabilir.

Sonuç olarak bu araştırma, muhasebe eğitimi ile uygulama arasında yalnızca teknik değil, değer temelli bir kopukluk olduğunu göstermiştir. Gelecek araştırmalar bu kopukluğun sektörel farklılıklara göre nasıl şekillendiğini inceleyebilir; meslek mensubu eğitimi ve etik standartların içselleştirilmesi yönünde politikaları destekleyecek veri temelli öneriler geliştirebilir.

YAZARIN BEYANI

Bu çalışmada, Araştırma ve Yayın etiğine uyulmuştur, çıkar çatışması bulunmamaktadır ve bu çalışma için finansal destek alınmamıştır.

Bu araştırmanın yapılabilmesi amacıyla Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunun 20.05.2025 tarihli 69 sayılı kararı ile Etik Kurul İzni alınmıştır.

AUTHOR'S DECLARATION

This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support.

In order to carry out this research, Ethics Committee Permission was obtained with the decision numbered 69, dated 20.05.2025, of the Scientific Research Ethics Committee of Mugla Sitki Kocman University.

KAYNAKÇA

- Alkan, G. (2015). İşletmelerin Ön lisans Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: İzmir’de Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 2015; 17(1), 137-158.
- Akın, O. & Özdaşlı, K. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkelerine Uyuma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları ile Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Algıları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 59-74.
- Akpınar, T. (2019). Muhasebe Mesleğinde Etik Kurallar. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(4), 34-39.

- Albrecht, W. S. & Sack, R. J. (2000). *Accounting Education: Charting the Course through a Perilous Future*. American Accounting Association.
- Alexander, D. & Archer, S. (2008). *Accounting Financial Reporting Standard Guide*. CCH.
- Baran, E. & Başkan, T.D. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Dışı Davranış Sergilemenin Nedenleri: Literatür İncelmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 470-506
- Braun, V. & Clarke, V. (2008). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bui, B. & Porter, B. (2010). The Expectation-Performance Gap in Accounting Education: An Exploratory Study. *Accounting Education*, 19(1–2), 23-50. <https://doi.org/10.1080/0963928092875556>
- Çevik, Z. (2025). Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Etiğine İlişkin Algısına Yönelik Nitel Bir Araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi*, 13(1), 158-174.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Demir, B. (2015). Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitiminde Stajın Önemi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 6-80
- Deniz, K. & Sarıkale, H. (2023). Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Stajından Beklentiler, Staj Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 26(2), 504-514.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2011). *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (4th ed.). SAGE.
- Dikgöz, B. (2023). *Etik Kavramına Postmodern Bir Bakış: Muhasebe Meslek Etiği ilkeleri Üzerine bir İnceleme*. (Tez numarası.780958) [Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Dikgöz, B. & Erserim, A. (2022). Türkiye Muhasebe Yazınında Etik: Metodolojik ve Bağlamsal Bir Değerlendirme. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 544-557.
- Dikgöz, B. & Erserim, A. (2025). Muhasebe Meslek Etiği: Eleştirel Paradigma Perspektifinden Bir Çözümleme. *İş Ahlakı Dergisi*, 2(18), 64-94.
- Duska, R. F., Duska, B. S., & Ragatz, J. A. (2011). *Accounting Ethics* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.

- Ertuğrul, A. N. (2016). İşletmelerin, Önlisans Muhasebe Bölümü Mezunlarından Beklentileri ve Ankara Organize Sanayi Bölgesi'nde Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 133-147.
- IFAC. (2025, Mayıs) <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/discussion/international-code-ethi cs-professional-accountants-key-areas-focus-smes-and-smps>.
- Jackling, B., Cooper, B. J., Leung, P. & Dellaportas, S. (2007). Professional Accounting Bodies' Perceptions of Ethical Issues, Causes of Ethical Failure and Ethics Education. *Managerial Auditing Journal*, 22(9), 928–944. <https://doi.org/10.1108/02686900710829426>
- Jackling, B. & De Lange, P. (2009). Do Accounting Graduates' Skills Meet the Expectations of Employers? A Matter of Convergence or Divergence. *Accounting Education*, 18(4–5), 369–385. <https://doi.org/10.1080/09639280902719390>
- Karacan, S. & Karacan, E. (2004). Meslek Yüksekokullarında (MYO) Yapılan Staj Uygulamalarına İlişkin Bir Araştırma: Kalite ve Verimlilik İçin İş Yerleri-MYO İşbirliğinin Gereği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 168-184.
- Kızılyalçın, D. A. (2019). Meslek Yüksekokulunda Alınan Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Mesleğine Katkısı: Kuyucak Meslek Yüksekokulu Mezunları Örneği. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 12(3), 533-557.
- Krueger, R. A. & Casey, M. A. (2014). *Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research* (5th ed.). SAGE Publications.
- Low, M., Davey, H. & Hooper, K. (2008). Accounting Scandals, Ethical Dilemmas and Educational Challenges. *Critical Perspectives on Accounting*, 19(2), 222-254. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2006.09.006>
- Öz, B., Kılıç, İ. & Arslan, S. (2021). Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Ön lisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği. *ÇOMÜ LJAR*. 2(3), 20-34.
- Öztürk, S. Karabayır, M.E. & Cengiz, S. (2018). Muhasebe Meslek Mensupları ve Etik İnkilem. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, Özel sayı, 328-353.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative Research & Evaluation Methods* (4th ed.). SAGE Publications.
- Şendurur, U. (2020). Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği İlkelerine Yönelik Algı Düzeylerinin Ölçülmesi: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 381-393.

- Tugay, O. & Ömürbek, V. (2014). Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Derslerinin Uygulamada Kullanılma Düzeyi ve Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 7(3) 53-74.
- TÜRMOB. (2023). *Meslek Mensupları İçin Etik Kurallar El Kitabı*. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği.
- TÜRMOB. (2025). Etik Kongreleri. <https://www.turmob.org.tr/MedyaPortali/videolar/5d9ff830-144c-4fa9-93c4-ae4f56308386/turkiye-etik-kongreleri>.
- Uyar, S., Kahveci, A. & Yetkin M. (2015). Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: ALTSO Meslek Yüksekokulu Örneği. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 237-247.
- Ülker, Y. & Tekgöz, V. (2025). Muhasebe Meslek Mensuplarında Mesleki Etik Algısı ve Bu Algının Haksız Rekabete Etkisinin İncelenmesi: Kayseri İli Örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 17(3), 2268-2288.
- Ünal, F. & Helhel, Y. (2010). *Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Nitelikli Yetiştirilmesi Hakkında Görüş ve Beklentileri: Antalya İlinde Bir Araştırma*. 9. Ulusal İşletmecilik Kongresi. 322-326.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, G. (2010). Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 36, 155-178.
- Yücel, R. & Kartal, C. (2014). Muhasebecilerin Mesleki Uygulamalarındaki Etik Algılarına İlişkin Bir Araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 4(2), 123-148.